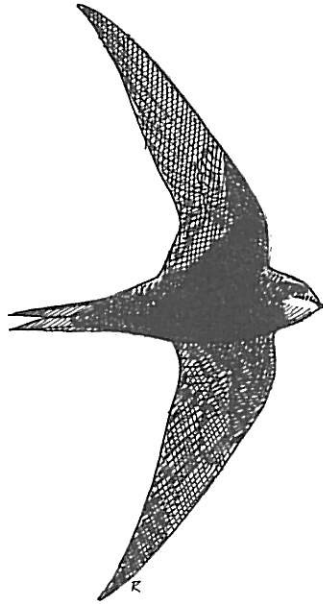

Tårnseiler *Apus apus*

Global utbredelse

Tårnseileren hekker i store deler av Europa, med unntak av Island, og fra Nord-Afrika østover i et bredt belte til Bajkalsjøen og det sentrale Kina. Sørgrensen går fra Palestina østover gjennom Iran og Kashmir videre gjennom Mongolia langs Huang He til Gulehavet.

Nominatformen hekker i de nordlige og vestlige deler av utbredelsesområdet. Den blir avløst av *pekingensis* fra Iran og østover.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Arten er vanlig på Østlandet og nordover til Trøndelag, med unntak av de høyestliggende områdene. Mer fåtallig forekommende i Nordland og på Vestlandet. I Troms og Finnmark er arten sjelden, med unntak av Pasvik, der den trolig er regelmessig. Atlas-kartet viser at dagens hekkeutbredelse går noe lenger nord enn det som er kjent fra tidligere (Haftorn 1971), og at arten hekker i Troms fylke er nytt.

Tårnseileren har sitt kjerneområde i bebygde områder på Østlandet og i Trøndelag der den hekker i alle typer hulrom på bygninger. Den er tallrikt hekkende i alle byer og tettsteder i dette området. Den hekker trolig med størst tetthet i de sentrumsnære områdene i byer som f.eks. Oslo, Hamar, Lillehammer og Trondheim. Den kan være vanlig forekommende i enkelte fjordstrøk på Vestlandet, men blir sjeldnere utover mot kysten, og hekker bare unntaksvis i byene i landsdelen, med unntak av Molde, Bergen, Haugesund og Stavanger. Bestanden i Pasvik utmerker seg ved at den hekker i trehull, og at den dermed heller ikke er knyttet til bebyggelse.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Bestanden er anslått til mellom 10.000-100.000 par. Den har trolig vært stabil i de siste årene. Imidlertid ser det ut til at mulighetene for å finne egnede hulrom er blitt dårligere i moderne hus. Dette vil trolig kunne føre til en bestandsnedgang dersom det ikke blir satt i verk tiltak for å opprettholde tilgangen på hulrom i enkelte områder.

Hekkebiologi

Tårnseilerne kan oppnå en betydelig alder, og de fleste fuglene som går til hekking i et gitt år har hekket tidligere. De vil da som oftest benytte sine gamle hekkeplasser, og de 2-3 eggene blir lagt i løpet av juni. Rugetiden er ca. 3 uker. Ungenes vekst er avhengig av næringstilgangen som igjen er sterkt avhengig av værforholdene. Under gunstige forhold vil de forlate reiret etter ca. 5 uker. Ugunstige værforhold vil forlenge ungetiden med opptil 3 uker.

Ungene er tilpasset til at mattilgangen er sterkt varierende. Ved dårlige værforhold vil de gå inn i en slags dvaletilstand, der energiforbruket er satt ned til et minimum. Ungene kan da overleve i opptil 10 dager uten å bli matet. Under slike perioder vil de voksne fuglene kunne foreta større forflytninger sørover mot vindretningen rundt et kraftig lavtrykk, og de vil returnere til kullet når lavtrykket har passert hekkeplassen. Slike værtrekk kan involvere flere titusener fugler — majoriteten av disse vil trolig være ikke-hekkende fugler. Avstanden som blir fløyet under en slik situasjon kan trolig gå opp til 1000 km.

Trekkforhold

Tårnseileren er en utpreget trekkfugl, og er en av de siste artene som kommer om våren. De første fuglene kommer vanligvis i slutten av mai i Sør-Norge selv om en unntaksvis kan se enkeltindivider allerede i slutten av april. Hovedtyngden kommer ikke før i de to første ukene i juni.

Høsttrekket starter i september, men de siste fuglene forlater ofte ikke landet før i november. Vinterkvarteret ligger trolig i det sørlige Afrika uten at dette er vist ved ringmerking av norske fugler. Trekket foregår i stor høyde om dagen. Under vanskelige værforhold kan større grupper av fugler finne hulrom der de legger seg tett sammen for å spare energi. Det er vist at fuglene i slike ansamlinger har nedsatt kroppstemperatur.

Tor Ålbu

Tårnseiler *Apus apus*

661 ● Konstatert hekking

141 ● Sannsynlig hekking

274 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

